МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

БОГУЦЬКИЙ ЮРІЙ ПЕТРОВИЧ

УДК 378.091.113.046-021.68:34(043.3)

РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АДМІНІСТРАТОРІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
РІДЕЙ Наталія Михайлівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри освіти дорослих.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
КРУЧЕК Вікторія Аркадіївна,
Інститут професійно-технічної освіти
НАПН України, завідувач лабораторії
дистанційного професійного навчання;

доктор педагогічних наук, професор
ЯШНИК Світлана Валеріївна,
Національний університет біоресурсів
і природо-користування України,
професор кафедри психології.

Захист дисертації відбудеться 29 листопаду 2019 року о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: вул. Пирогова, 9, м. Київ-30, 01601.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, (вул. Пирогова, 9, м. Київ-30, 01601) і на сайті університету: https://www.npu.edu.ua/ua/.

Автореферат розісланий 29 жовтня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради **Л.П. Сущенко**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Керування особливою соціокультурною функцією управління професійною компетентністю у вищій школі здійснюється шляхом суспільного регулювання розвитку правових компетентностей у механізмах контролю за їх цільовим виконанням. Сукупність органів вищої школи, об'єднана адміністративним управлінням виконавчої спроможності післядипломної освіти, забезпечує та гарантує верховенство права в адмініструванні розвитку правових компетентностей адміністративного апарату вищої школи шляхом пролонгованого сприяння в післядипломній освіті. Інституції вищої школи здійснюють підготовку сформованих у правовій сфері адміністраторів, здатних забезпечувати правові гарантії адмінуправління у різних сферах суспільного життя. Адміністративний апарат управління у вищій школі уособлює коло керівників та управлінців, уповноважених здійснювати оперативне адмінуправління, представляти інституцію або організацію на рівні міжсистемної взаємодії освітньо-наукових організацій або їхньої модернізації.

У соціально-гуманітарних науках адміністраторами вважають професійно сформованих управлінців, керівників, службовців, основний обов'язок яких полягає у здійсненні політики в установах вищої школи (національної безпеки, безпеки життєдіяльності та якості життя, збалансованого соціально-економічного й еколого безпечного розвитку суспільства й управління якістю освітньо-наукових систем інституцій вищої школи шляхом здійснення системного адміністративного впливу на забезпечення суспільних соціально-правових гарантій) та ухвалення рішень глобальної академічності та соціального виміру. У науці та практиці тематика дослідження актуалізується професійно-компетентним забезпеченням правочинності розвитку компетентностей адміністраторів вищої школи у системі органів виконавчої влади, охоплюючи центральні, до яких належать найвищі державні органи влади, апарат відомчої адміністрації, департаменти і секретаріати зарубіжних країн, зокрема держуправління, держслужба, агентства та національні комісії в ієрархії органів центральної влади та систем організації післядипломної підготовки для розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи.

Науково-теоретичну основу для визначення концептуальних основ становить правові, адміністративно-управлінські, педагогічні та психологічні категорії методологічного обґрунтування наукового дослідження. Загальні питання у сфері адміністративного управління, їх принципи і процеси (висвітлили у своїх наукових працях) учені, управлінці З. Румянцева, А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд, А. Мадера; цільове управління складними систем та їх розвиток – Ф. Друкер, В. Колпаков, М. Максимцов, М. Мескон; адміністративним управління системними змінами – Н. Миронова, Ю. Шаров; управлінням конфліктами інтересів – А. Гірник; управління інноваціями Г. Альтшуллер, Г. Пигоров, В. Козинець, А. Махмудов; управлінням досягнення результатів – М. Максимцов, А. Ігнатьєва.

Методологію адміністративного управління в аспектах суспільної системності й розвитку професійних компетентностей досліджував В. Афанасьев, систем управління А. Ігнатьєва, М. Максимцов. Такі науковці-фундатори, як Т. Гоббс, В. Глушков, О. Богданов, І. Блауберг, В. Карташов, О. Конт, С. Кузьмін, Ю. Мраков, Р. Мертоль, М. Месарович, Т. Парсонс, Л. Петрушенко, В. Садовський, М. Сетров, Г. Спенсер, В. Спіцнедаль, Я. Такахара, В. Тюхтін, У. Черчмен, А. Уйомов, Є. Юдін, тлумачать системну методологію адміністрування як комплекс складових методології управління, що трансформовані відповідно до системи формування професійних компетентностей у післядипломній підготовці, сукупність принципів, підходів та методів, а також видів і засобів системної адміндіяльності. Наукові праці В. Боголюбова, П. Гусака, М. Корця, Т. Саєнко, Л. Сущенко, С. Яшник, В. Кручек, W. Furmanek, W. Sobczyk, W. Walat охоплюють питання, пов'язані зі сферою адміністративного управління вищої школи та професійного розвитку правової компетентності.

Адміністративне управління системами вищої школи у післядипломній підготовці та його соціально-психологічний статус дослідили А. Бабічев, Г. Горбань, Л. Карамушка, Н. Дем'яненко, С. Толочко, Н. Бордюг, І. Дейнега, О. Кондур тощо. Принципи адміністративного управління вищою школою аналізували В. Бех, С. Натрошвілі, Н. Протасова. Міжнародні аспекти адміністративного менеджменту формували R. Brand, W. Deming, E. Loffler, M. Vintar. Проблемам формування правової свідомості, політичної та правової культури (у т.ч. студентів), управління правовим захистом інтелектуальної діяльності, правової освіти (у т.ч. в післядипломній освіті) і виховання майбутніх фахівців присвячені наукові дослідження А. Алексєєва, О. Атояна, П. Баранова, І. Галущак, А. Івлєва, О. Ісаєнко, М. Козюбри, А. Кридановського, Лун Фена, Ю. Оборотова, А. Овчиннікова, В. Оксамитного, М. Орзих, П. Рабіновича, Т. Соловйової, С. Трекхініної тощо. Розвитку компетентнісного підходу як пріоритету наукових розвідок присвячені праці Н. Бібік, А. Богуш, І. Єрмакова, Н. Єршова, О. Локшина, Ю. Мозер, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, Л. Салганик, І. Тараненко, Г. Фрейман.

Актуальність дослідження першоджерельності із фундаментально- та конкретно-наукової теорії та практики вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних розвідок і пошуків щодо сформованості та розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті дає підстави для конкретизації наукових **суперечностей**, а саме між:

- глобальними трансформаціями неперервної освіти та несформованістю змістовно-методологічної складової забезпечення змісту формування та розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи;
- неузгодженістю міжнародних правових імплементацій у врегулюванні національних складових формування та розвитку професійних компетентностей адміністраторів вищої школи у післядипломній підготовці;

- неузгодженістю транскордонного модернізованого науково-методичного забезпечення та чинними програмами до фахової підготовки й розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи та їх інформаційно-аналітичного структурування.

Недостатня теоретична і практична розробленість наукової проблеми формування правової компетентності адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті, її актуальність й наявні суперечності в системі післядипломної освіти зумовили вибір теми наукового дослідження: ***«*Розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти*».***

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (Державний реєстраційний № 0117U004914) та «Обґрунтування методичних та практичних засад розробки і впровадження системи екологічного управління вищими навчальними закладами» (ДРК № 0115U003405 НДР).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 5 від 25 грудня 2014 року).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних основ та експериментальній перевірці моделі розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти.

Відповідно до мети було визначено такі **завдання дослідження:**

1. Здійснити теоретико-аксіологічний аналіз наукової літератури з проблем розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти; з'ясувати й поглибити формулювання основних понять дослідження.
2. Обґрунтувати теоретичні і методичні основи розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти.
3. Визначити критерії, показники й охарактеризувати рівні сформованості правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти.
4. Виявити педагогічні умови розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти.
5. Розробити модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти й експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – післядипломна освіта адміністраторів вищої школи.

Предмет дослідження – розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти.

Для виконання поставлених завдань застосовувалися такі **методи досліджень**:

– теоретико-аксіологічний метод аналізу – для дослідження багатоаспектної оцінки за критеріями цінностей синектики формування і розвитку правової компетентності в адміністраторів, управлінців, керівників

вищої школи та уможливлення шляхом кластеризації заданої вибірки об’єктів, явищ та ситуацій на підмножини за подібністю ототожнення кластерної різноманітності моделей організації, що відрізняються в післядипломній освіті адміністраторів зі сформованими правовими компетентностями для вищої школи, типологія оструктуреності яких різниться за характерними ознаками організації структури закладів вищої освіти;

– методи сценарію – підготовки, погодження, формування уявлень про можливий розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у вигляді передбачених сценарних алгоритмів, які тлумачимо як аналіз проблеми й розроблену логічну послідовність ймовірного розгортання подій чи можливі перспективи розв’язання проблеми наукового дослідження;

– методи евристичні та формально-логічного аналізу процедур і методичних основ оцінювання обґрунтованої, створеної моделі для становлення каузальності (причини та наслідку, що описують взаємини між сформованістю правової компетентності й ефективністю її розвитку як психолого-педагогічного явища щодо спричинення подій, процесів, наслідків, спонукання, здобуття новітніх станів професійної якості та гарантування безпеки й квалітології життя).

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* розроблено та експериментально перевірено ефективність моделі розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти, в якій функціонально взаємодіють стратегічно-адміністративні контенти розпорядчого управління, семантично-методологічний та змістово-методичний контенти, організаційно-розпорядчий адмінконтент, діяльнісно-творчий та релевантний контенти; виявлено педагогічні умови розвитку правової компетентності у адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти – створення науково-обґрунтованої структури, організація сприятливого академічного середовища для розвитку правової компетентності адміністраторів та доступність системи післядипломної освіти (професійний розвиток адміністраторів вищої школи й усвідомлення можливостей їх професійного самовдосконалення в управлінській діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання ситуацій професійного розвитку; поглиблення практичної складової, активізації науково-дослідницької роботи та підвищення значимості самоосвіти);

– *уточнено* тлумачення основних понять, що належать до наукового тезаурусу розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти; зміст понять «розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти», «професіоналізація адміністраторів вищої школи», «професіоналізм адміністратора вищої школи», «адміністративна посада», «адміністративна еліта», «професіоналізм управлінської діяльності», «система управління», «організаційна структура управління», «організаційна архітектоніка управління», «адміністративне управління вищої школи», «адміністративний

уплив» та «адміністративний примус»; критерії, показники та рівні сформованості правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломній освіті;

– *удосконалено* зміст, форми та методи розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти;

– *подальшого розвитку набули* положення методологічних підходів (компетентнісного, культурологічного, системного, особистісно орієнтованого та акмеологічного) як підґрунтя для з'ясування теоретичних і методичних основ якісної професійної підготовки адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що: впроваджено модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти; сформовано навчально-методичне забезпечення курсів та дисциплін «Методика навчання: адміністративне право», «Методика наукового дослідження в галузі екологічного права (природоресурсного, природоохоронного)», «Методологія системного адміністративного управління вищої школи», «Методологія експертного оцінювання релевантності дослідження освітніх систем», та практикуму з формування правової компетентності адміністраторів ЗВО в освіті впродовж життя на засадах сталості; розроблено навчально-методичне забезпечення для галузей знань: 28 «Публічне управління та адміністрування», 07 «Менеджмент та адміністрування», 08 «Право» (адміністративне).

Матеріали дослідження можуть бути практично корисними для широкого спектра спеціальностей післядипломної освіти для формування та розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи.

Результати дослідження впроваджено у практику роботи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (акт від 15 лютого 2018 року № 07-10/220), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (довідка від 29 грудня 2018 року № 01-15/03/2183), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка від 22 травня 2019 року № 1620), Національного авіаційного університету (довідка № 152-1/02 від 23 квітня 2019 року), Бердянського державного педагогічного університету (довідка від 28 грудня 2018 року № 64-72/1626), ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка від 25 березня 2019 року № 68-19-28/1), Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди (довідка від 25 вересня 2019 року № 622), Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Т.Г. Шевченка (довідка від 23 грудня 2018 року № 01-09/3-366).

Особистий внесок дисертанта щодо здобуття наукових результатів дослідження, поданих у одноосібних публікаціях та зі співавторами, полягає: у [1, 6, 7, 12] досліджено міжнародні системоутворювальні процеси транскордонної інтеграції освіти, а також педагогічної інноватики та розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті, у [4] здійснено аксіологічно-порівняльний аналіз функцій управління керівництва вищої школи, у [5] проаналізовано роль керівництва у забезпеченні

моніторингу якості управління ЗВО: стан та розвиток освітніх систем і сучасний рівень дослідження у сфері управління неперервною освітою, а саме кластерний аналіз ролі керівництва адміністративного управління в освіті впродовж життя, у [2, 3, 8, 9] обґрунтовано основи методології системного управління й адміністрування, а також аналітичного оцінювання його релевантності та методології експертної оцінки результатів наукових досліджень, проаналізовано технічні регламенти, управління в сфері освіти у [13, 14], у [11] проаналізовано системні принципи імплементації соціального моніторингу, у [15, 16] розкрито стан і перспективи розбудови європейського простору освіти й науки та науковий потенціал у післядипломній освіті для сталого розвитку, у [18] визначено адміністративно-інтегративну функцію керівництва в управлінні системами вищої та післядипломної освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертації доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях: *міжнародних*: «Дитинство. Освіта. Соціум» (Київ, 2015), «Сучасна післядипломна освіта: традиції та інновації» (Київ, 2015), «Edukacja – Technika – Informatyka» (Жешув, Польща, 2016, 2018, 2019), «Освіта впродовж життя: соціальні запити, сучасні виклики та пріоритети в реалізації» (Київ, 2018), «Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії» (Харків, 2018), «Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії» (Одеса, 2018), «Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування» (Львів, 2018), «Наука і техніка сьогодення: пріоритетні напрямки розвитку України та Польщі» (Воломін, Польща, 2018), «Сучасний освітній простір: трансформація національних моделей в умовах інтеграції» (Лейпциг, Німеччина, 2018), «Current directions of scientific research» (Нюрнберг, Німеччина, 2018), «Модернізація освітньої системи: світові тенденції та національні особливості» (Каунас, Литва, 2019), «VinSmartEco» (Вінниця, 2019),«Science, Technology and Innovations» (Лісабон, Португалія, 2019).

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковано у 24 наукових працях, серед яких: 1 навчально-методичний посібник, 7 статей у колективних монографіях, 2 статті у наукових фахових виданнях України, 3 статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних (з них 1 наукове фахове видання України), 11 праць апробаційного характеру (тези і доповіді у збірниках матеріалів конференцій).

Структура дисертації. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 247 сторінки, основний зміст дисертації викладено на 213 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення здобутих результатів, надано відомості про апробацію та

впровадження результатів дослідження, кількість публікацій дисертанта, описано структуру дисертації.

У першому розділі **«Теоретичне обґрунтування розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в умовах модернізації післядипломної освіти»** встановлено роль адміністраторів у забезпеченні якості управління вищою школою у системі післядипломної освіти. Вказано, що посада адміністратора визначається організаційною структурою, типом й рівнем закладу вищої школи (ВШ), цільовим функціональним призначенням неперервної освіти (післядипломна, курсова, підвищення кваліфікації та стажування) і закріплюється штатним розписом як структурно-елементарна одиниця адміністративного органу й апарату управління, на яку покладаються повноваження, встановлені нормативно-правовими актами й технічними регламентами; зміст діяльності адміністратора зумовлюється функціональною спрямованістю й правовим становищем закладу вищої освіти (ЗВО) та межами адміністративного впливу у процесах дослідження громадської думки щодо ефективності його роботи через професійні орієнтації, підготовці для формування правової компетентності, діагностики професійних середовищ за параметрами і показниками адаптації випускників та їх зайнятості, забезпечення розвитку професійної компетентності адміністраторів, а також формування експертних і науково-методичних представницьких інтересів у вигляді груп і комісій різного рівня. Тому адміністратори (адмінапарат) слугують структурним конструктом і запорукою створення ефективної адміністративної системи ЗВО, здатної адекватно реагувати на суспільні зміни і трансформації освітньо-наукових систем ВШ та забезпечувати якість управління вищою школою у післядипломній освіті.

Конкретизовано, що до адміністративних належать посади керівного управлінського апарату (керівники та їхні заступники, провідні фахівці з числа педагогічного та науково-педагогічного, спеціально-обслуговуючого й адміністративного персоналу), які мають соціальну та біо-соціальну відповідальність перед поколіннями здобувачів освіти, академічну доброчесність у дотриманні традицій вищої школи для забезпечення неперервності освіти та наукового дослідництва; здатні забезпечувати збереження інституційної спадщини; мають сформований рівень академічної (освітньо-політичної, правової, екологічної та управлінської) культури для збереження наступності й успадкування корпоративних традицій керівництва, управління, адміністрування, а також інституційного практично-корисного досвіду; уміють шанобливо ставитися до сталості адміністративної системи у складі її працівників (зокрема й до зовнішніх органів адміністративного управління різного рівня). Як правило, на адміністративні посади призначаються випускники з вищою освітою, які набули професійного досвіду, мають відповідні адміністративні здібності, що відповідно унормовуються, і спрямовують свої зусилля на професійний розвиток, удосконалення пролонгованих компетентностей для пожиттєвої зайнятості та забезпечення якості управління соціокультурними формами (освітньо-науковими, адміністративними, наглядовими, моніторинговими, інформаційно-

аналітичними та експертними системами вищої школи та післядипломної підготовки) та якості й безпеки життя колективу, в цілому, й окремих особистостей, зокрема.

Встановлено роль міжнародних зібрань у сприянні формування єдиного освітнього простору та значимість ефективності адміністративного управління в забезпеченні євроінтеграційних процесів; здійснено порівняльну характеристику розділу «Управління ЗВО» попередньої та нової редакції закону «Про вищу освіту». У процесі аналізу акцентовано увагу на суттєвих змінах у термінах перебування на посаді керівних органів ЗВО та правил їхньої зміни, значна увага приділена органам студентського самоврядування, діяльності наукових товариств студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених.

Розроблено структурно-логічну схему управління у системі вищої освіти і ЗВО, яка враховує зовнішні чинники впливу на систему, що доповнені фінансово-маркетингово-сервісним, політико-управлінським, соціально-конкурентно-спроможним, репутаційно-академічним презентативним, суб'єкти управління (структура і повноваження керівництва), види, рівні управління, функціональні особливості, підсистеми (об'єкти управління за видами діяльності), мету управління – доступність, якість та ефективність вищої освіти.

У процесі аксіологічно-порівняльного аналізу функцій адміністративного управління вищої школи у післядипломній освіті встановлено особливості складових процесів адміністрування та уточнено їх визначення, а саме: планування як процедура, процес, теоретико-методологічна абстракція; організація як цілеспрямований процес взаємодії процедури спеціалізації у видах діяльності та кооперації управлінських рішень; мотивація як спонукальний вплив на працівників для формування комплексу професійно-ціннісних орієнтирів, мотиваційних інтересів системи психологічної регуляції функціонально-спрямованої управлінської діяльності працеспроможного потенціалу освітньої системи; контроль як інтегрована управлінська діяльність, засіб забезпечення виконавчої дисципліни та форма діагностики й ревізії, а також система суб'єкт-об'єктних взаємин.

Здійснено порівняльний аналіз національного й американського стандартів щодо управління якістю у сфері освіти, встановлено суттєві відмінності у розділі «Відповідальність керівництва», акцентовано увагу на основних функціях адміністративного управління у вищій освіті. Висвітлено механізми функціонування як комплекс нормативно-правових і організаційно-розпорядчих процедур, що регламентують взаємодію учасників системи освіти.

Запропоновано авторське тлумачення вибору блоків методів управління освітніми системами (програмно-цільові, діагностико-коригувальні, конкурентно-ідентифікаційні, організаційно-регламентувальні, психолого-педагогічні, організаційно-регламентувальні, узгоджувально-симбіотичні) за цільовим призначенням функцій.

Вказано, що наукові школи США з раціоналізації діяльності та управління працею задля гарантування ефективної продуктивності й збільшення потенціалу якості розвитку організацій сприяли розвиткові сучасних концепцій

та стратегій адміністративного менеджменту й переконань щодо необхідності наукового управління фундаментально-філософського, загально- та конкретно-наукового класичного як адміністративного системами різного призначення, міжособистісних суб'єктних взаємин і керування поведінкою та власне управління як галузі освіти та науки. Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу та галузей промисловості на початку XX століття сприяв еволюційному пошукові наукового трактування проблем управління й організації в цілому, що вирішувалися у сфері класичної школи адміністративного управління. Основоположники французької та німецької наукових шкіл класичного адміністрування тлумачили особливості й закономірності управління і сформулювали універсальні принципи, впровадження яких сприятиме посиленню організаційної ефективності, а адмінуправління аналізувалося у семантичних компонентах функціонального здійснення реалізації (планування, організація, керівництво, координація, нагляд і контроль) як цілісний системний процес. Наступна епоха розвитку адміністративного менеджменту як науки характеризується актуалізацією людського чинника – трудового ресурсу потенціалу соціально-економічного розвитку, що були відображені у дослідженнях міжособистісних і групових взаємин і норм поведінки в умовах неформальної організації. Завдяки пропагуванню гуманістичного напряму в психології у середині XX століття спостерігається психологізація менеджменту та формується школа наук поведінки. Розвиток інформаційного суспільства й сучасних наукових знань забезпечив методологію управління математично обчислювальним апаратом цифрової техніки як новим науковим напрямом, методами системного аналізу якості організаційно-виробничих систем для вирішення завдань управлінської проблематики, зокрема у сфері освіти, науки та інноватики.

У другому розділі **«Методологічні засади розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти»** проаналізовано, обґрунтовано та розкрито методологічні аспекти адміністративного управління й релевантності вищої школи у післядипломній освіті та методичні основи експертно-аналітичної оцінки результатів адміністративного управління вищої школи; семантику адмінуправління ЗВО для розвитку правової компетентності адміністраторів.

Під час системного аналізу квалітологічного змісту системних процесів за видами управління – проектами, діяльністю, цілями, працею, трансформацією, суперечностями, інноватикою, релевантністю – встановлено, що в сучасній психолого-педагогічній науці приділено недостатньо увагу, оскільки їх тлумачення перебувають у сфері конкретно-наукової методології. Актуалізовано необхідність тлумачення видів управління у межах методології системного управління, як-от: фундаментально-наукової, філософії управління, конкретно-наукової політики якості, освітньої політики, управління освітньо-науковими системами.

Виокремлено й поглиблено основні підходи до адміністративного управління у вищій школі, що стосуються післядипломної освіти, – культурологічний (адміністративно-корпоративна культура), системний

(адмінуправління системою та адміністративно-корпоративними взаєминами в ній та за її межами), функціонально-цільовий (кадровий потенціал, персонал, проекти, конфлікти, якість, процеси), механістично-бюрократичний (інструктивно-процедурний за розробленими регламентами та адміністративно-правовими нормами), демократично-ліберальний (толерантний, персоніфікований, суспільний), інформаційний (інформаційні бази даних моніторингу якості систем управління, аудиту даних безпеки функціонування, безпеки життєдіяльності, охорони здоров'я, зайнятості, нормативно-правових баз формування національної безпеки) для гарантування соціального виміру та мобільності академічного простору сфери освіти, науки й інноватики трициклової системи неперервної підготовки та професійної зайнятості. Установлено послідовну функціональність – маркетингу, планування, організації менеджменту, мотивації регулювання, обліку та аудиту, моніторингу й контролю, метрики оцінювання діяльності установ ВШ та післядипломної освіти, розкрито зміст функціональної адміністративно-управлінської діяльності.

Актуалізовано необхідність формування нормативно-правових баз даних у системі адмінуправління ВШ. На основі формально-логічного аналізу сформульовано послідовність формування структури баз, а здійснення системного аналізу уможливило запропонувати алгоритм експертної перевірки їх ефективності у процесі практичного застосування. Сформульовано поняття «нормативно-правова база ВШ».

У третьому розділі **«Розроблення та експериментальна перевірка моделі розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти»** розроблено, обґрунтувань й експериментально перевірена модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти.

Педагогічне дослідження має за мету обґрунтувати теоретико-методичні основи й експериментально перевірити модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті, що обумовлено суспільним замовленням сталості на фахову підготовку і необхідністю забезпечення професійного розвитку адміністраторів вищої школи для пролонгованої зайнятості в системі післядипломної освіти.

У ході педагогічного експерименту перевірено припущення, що розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти збільшиться за рахунок оновлення науково-методичного забезпечення та впровадження моделі й алгоритму структурно-логічної схеми в педагогічних умовах організаційно-функціонального їх здійснення.

Розроблення, обґрунтування та експериментальна перевірка моделі професійного розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ у післядипломній освіті здійснювалися за етапами педагогічного дослідження: *аксіологічно-мотиваційним* – у встановленні прагнень адміністраторів різного рівня організації ВШ; *діагностико-ідентифікаційним* щодо початково сформованих правових компетентностей; *констатувальним* - визначення зрізу за критеріями на рівнях у показниках розвитку сформованості правової

компетентності експериментальних (ЕГ) і контрольних (КГ) групах, *формувально-креативним*, що забезпечує посилення потенціалу розвитку професіоналізму адміністраторів ВШ завдяки запровадженим науково-методичним розробкам, продуктам, сервісам та *релевантним* аналізу експертних результатів дослідження.

У експерименті брали участь загалом 300 студентів, серед них до КГ увійшло 148 осіб, до ЕГ – 152 особи. Експериментальним майданчиком для дослідження були обрані Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Національний авіаційний університет, Бердянський державний педагогічний університет, Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Т.Г. Шевченка.

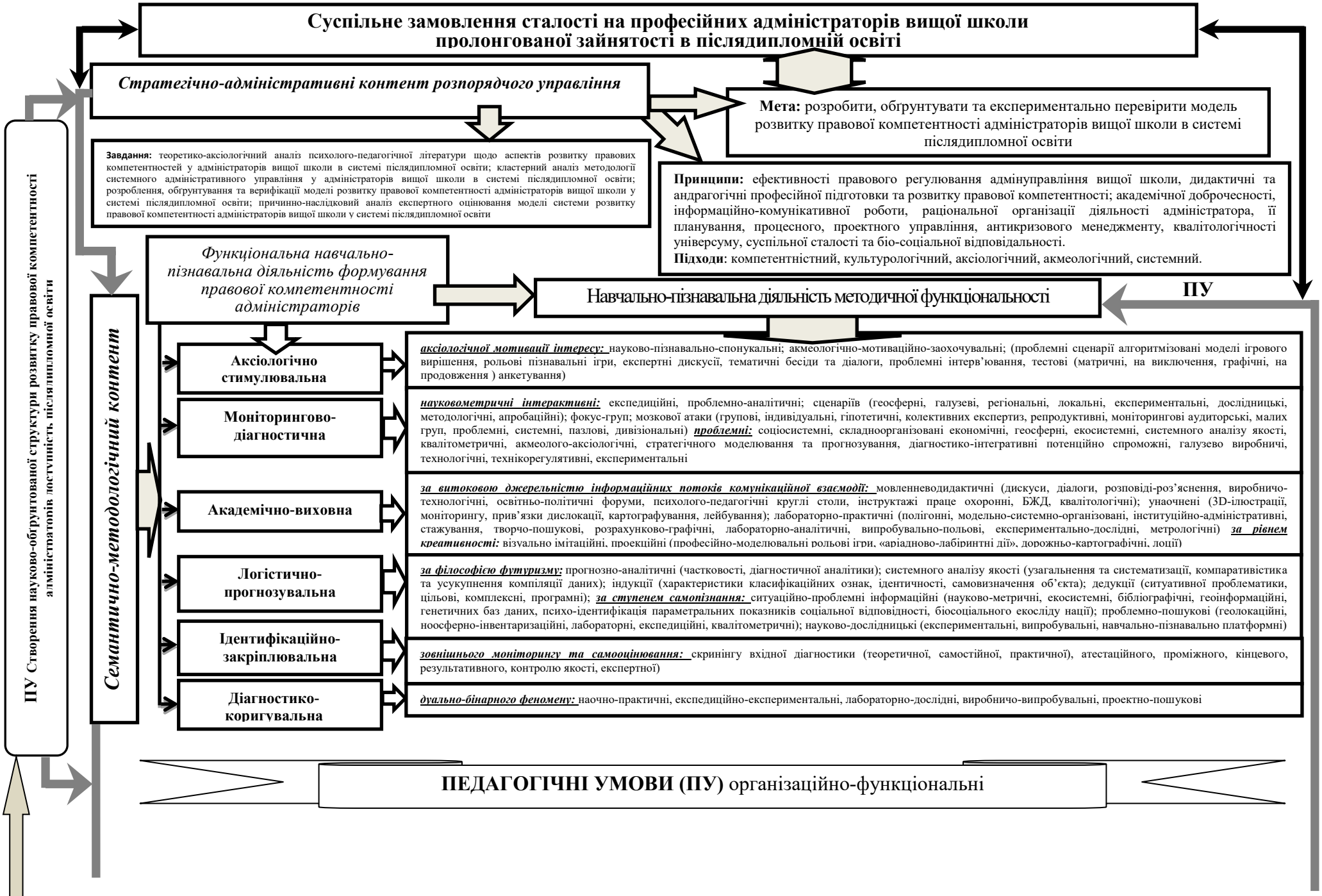
У ході аксіологічно-мотиваційного етапу дослідження обрано тест-опитувальник мотивації А. Меграбяна (2005) для діагностики двох узагальнених стійких мотивів особистості: мотиву прагнення до успіху та мотиву уникнення невдачі. За результатами опитування встановлено, що прагнення успіху має більший діапазон мотивації, ніж острах поразки. Це вказує на вольову рішучість дій адміністратора у внутрішньо системних та зовнішніх ризиках. На діагностико-ідентифікаційному етапі сформовані ЕГ і КГ групи адміністраторів за розвитком рівня сформованості компетентності (середній (С); підвищений (В); високий (А) та за критеріями: евристичним, конативним та креативним (табл. 1), які комплектувалися за рівнем підготовленості й були наближено однаковими.

Таблиця 1

Показники скринінгу розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи

Критерії / **Рівні**	Евристичний				Конативний				Креативний			
	ЕГ		**КГ**		**ЕГ**		**КГ**		**ЕГ**		**КГ**	
	к-сть	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**
Високий (А)	35	23,33	32	21,33	23	15,33	25	16,67	15	10,00	14	9,33
Підвищений (В)	79	52,67	84	56,00	51	34,00	51	34,00	40	26,67	42	28,00
Середній (С)	36	24,00	34	22,67	76	50,67	74	49,33	95	63,33	94	62,67
Всього	**152**	**100**	**148**	**100**	**152**	**100**	**148**	**100**	**152**	**100**	**148**	**100**

Результати оцінювання свідчать, що розподіл слухачів за рівнем сформованості правової компетентності статистично аліквотні, за кожним із критеріїв у кожній з груп КГ та ЕГ переважають середній та підвищений рівні формування їх правочинності.

Суспільне замовлення сталості на професійних адміністраторів вищої школи пролонгованої зайнятості в післядипломній освіті
Стратегічно-адміністративні контент розпорядчого управління
Мета: розробити, обгрунтувати та експериментально перевірити модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти
Завдання: теоретико-аксіологічний аналіз психолого-педагогічної літератури щодо аспектів розвитку правових компетентностей у адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти; кластерний аналіз методології системного адміністративного управління у адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти; розроблення, обгрунтування та верифікації моделі розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти; причинно-наслідковий аналіз експертного оцінювання моделі системи розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти
Принципи: ефективності правового регулювання адмінуправління вищої школи, дидактичні та андрагогічні професійної підготовки та розвитку правової компетентності; академічної доброчесності, інформаційно-комунікативної роботи, раціональної організації діяльності адміністратора, її планування, процесного, проектного управління, антикризового менеджменту, квалітологічності універсуму, суспільної сталості та біо-соціальної відповідальності.
Підходи: компетентністний, культурологічний, аксіологічний, акмеологічний, системний.
ПУ Створення науково-обгрунтованої структури розвитку правової компетентності адміністраторів доступність післядипломної освіти
Семантично-методологічний контент
Функціональна навчально-пізнавальна діяльність формування правової компетентності адміністраторів
Навчально-пізнавальна діяльність методичної функціональності
ПУ
Аксіологічно стимулювальна
Моніторингово-діагностична
Академічно-виховна
Логістично-прогнозувальна
Ідентифікаційно-закріплювальна
Діагностико-коригувальна
аксіологічної мотивації інтересу: науково-пізнавально-спонукальні; акмеологічно-мотиваційно-заохочувальні; (проблемні сценарії алгоритмізовані моделі ігрового вирішення, рольові пізнавальні ігри, експертні дискусії, тематичні бесіди та діалоги, проблемні інтерв'ювання, тестові (матричні, на виключення, графічні, на продовження) анкетування)
науковометричні інтерактивні: експедиційні, проблемно-аналітичні; сценаріїв (геосферні, галузеві, регіональні, локальні, експериментальні, дослідницькі, методологічні, апробаційні); фокус-груп; мозкової атаки (групові, індивідуальні, гіпотетичні, колективних експертиз, репродуктивні, моніторингові аудиторські, малих груп, проблемні, системні, пазлові, дивізіональні) проблемні: соціосистемні, складноорганізовані економічні, геосферні, екосистемні, системного аналізу якості, квалітометричні, акмеолого-аксіологічні, стратегічного моделювання та прогнозування, діагностико-інтегративні потенційно спроможні, галузево виробничі, технологічні, технікорегулятивні, експериментальні
за витоковою джерельністю інформаційних потоків комунікаційної взаємодії: мовленневодидактичні (дискуси, діалоги, розповіді-роз'яснення, виробничо-технологічні, освітньо-політичні форуми, психолого-педагогічні круглі столи, інструктажі праце охоронні, БЖД, квалітологічні); унаочнені (3D-ілюстрації, моніторингу, прив'язки дислокації, картографування, лейбування); лабораторно-практичні (полігонні, модельно-системно-організовані, інституційно-адміністративні, стажування, творчо-пошукові, розрахунково-графічні, лабораторно-аналітичні, випробувально-польові, експериментально-дослідні, метрологічні) за рівнем креативності: візуально імітаційні, проекційні (професійно-моделювальні рольові ігри, «аріадново-лабіринтні дії», дорожньо-картографічні, лоції)
за філософією футуризму: прогнозно-аналітичні (частковості, діагностичної аналітики); системного аналізу якості (узагальнення та систематизації, компаративістика та усукупнення компіляції даних); індукції (характеристики класифікаційних ознак, ідентичності, самовизначення об'єкта); дедукції (ситуативної проблематики, цільові, комплексні, програмні); за ступенем самопізнання: ситуаційно-проблемні інформаційні (науково-метричні, екосистемні, бібліографічні, геоінформаційні, генетичних баз даних, психо-ідентифікація параметральних показників соціальної відповідності, біосоціального екосліду нації); проблемно-пошукові (геолокаційні, ноосферно-інвентаризаційні, лабораторні, експедиційні, квалітометричні); науково-дослідницькі (експериментальні, випробувальні, навчально-пізнавально платформні)
зовнішнього моніторингу та самооцінювання: скринінгу вхідної діагностики (теоретичної, самостійної, практичної), атестаційного, проміжного, кінцевого, результативного, контролю якості, експертної)
дуально-бінарного феномену: наочно-практичні, експедиційно-експериментальні, лабораторно-дослідні, виробничо-випробувальні, проектно-пошукові
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ (ПУ) організаційно-функціональні

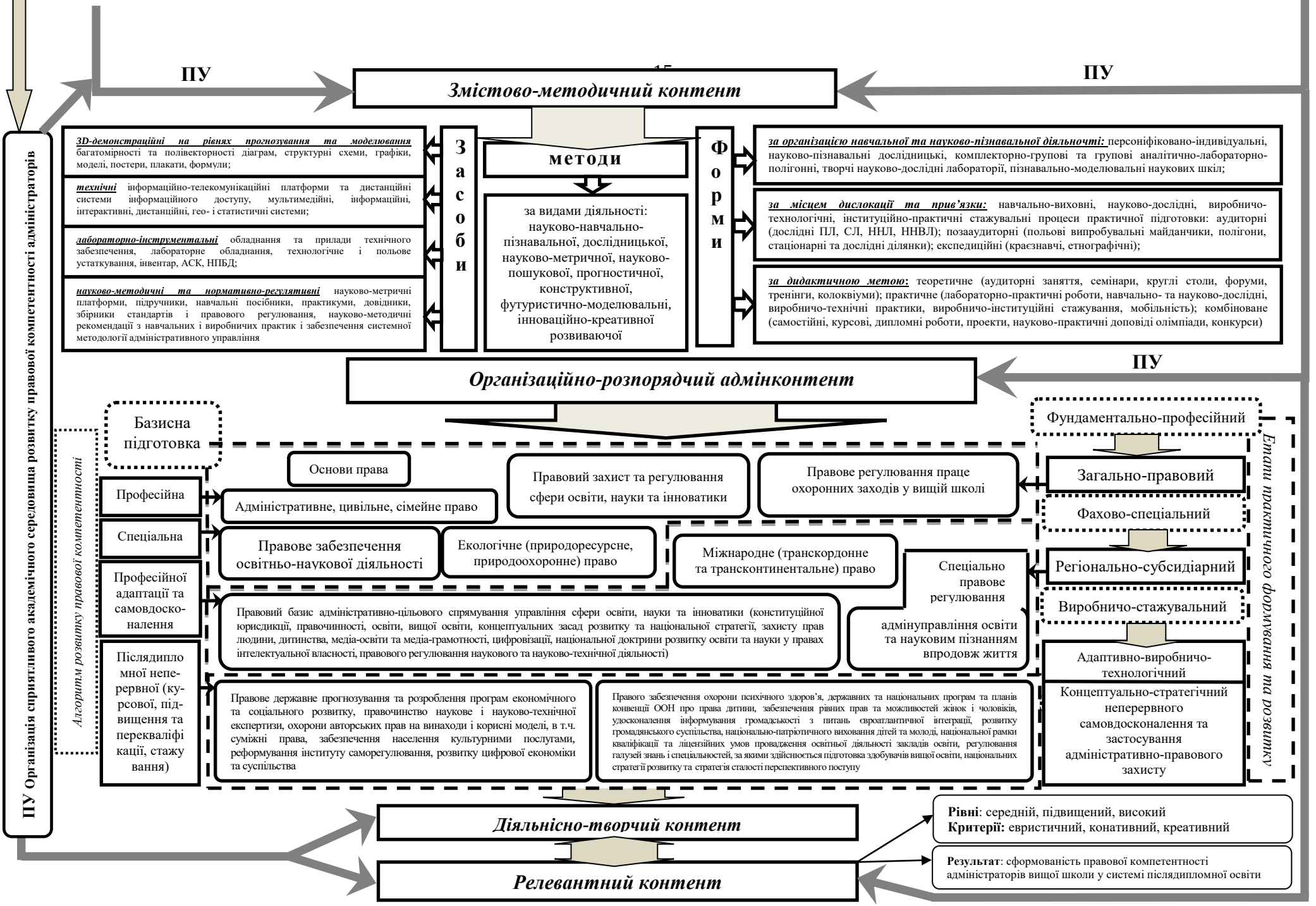

Рис. 1. Модель професійного розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти

На констатувальному етапі педагогічного дослідження забезпечено відповідність ефективності розвитку рівня сформованості правової компетентності адміністраторів ВШ у системі післядипломної підготовки (з початковим потенціалом скринінгу НМЗ до збільшення на формувально-креативному за умов впровадження власних наукових продуктів).

Результати аналізу на функціонально-креативному етапі педагогічного дослідження сприяли визначенню рівня розвитку сформованості правової компетентності адміністраторів ВШ у системі післядипломної освіти за критеріями (евристичним, конативним та креативним) та рівнями (високий, підвищений та середній). З метою визначення ефективності, об'єктивності та зручності використання сформульованих критеріїв рівня сформованості правової компетентності адміністраторів ВШ був застосований статистичний метод, зокрема й для обрахування сумарної зваженої оцінки.

Таблиця 2

Порівняльні дані скринінгу розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ в ЕГ та КГ після педагогічного експерименту

Критерії / Рівні	Евристичний						Конативний						Креативний					
	ЕГ			КГ			ЕГ			КГ			ЕГ			КГ		
	К-ТЬ	%%	ВІДХИЛЕННЯ %%	К-ТЬ	%%	ВІДХИЛЕННЯ %%	К-ТЬ	%%	ВІДХИЛЕННЯ %%	К-ТЬ	%%	ВІДХИЛЕННЯ %%	К-ТЬ	%%	ВІДХИЛЕННЯ %%	К-ТЬ	%%	ВІДХИЛЕННЯ %%
Високий (А)	43	28,67	2,29	34	22,67	0,57	31	20,67	2,06	27	18,00	0,63	23	15,33	1,91	16	10,67	0,37
Підвищений (В)	94	62,67	7,14	92	61,33	2,30	76	50,67	6,74	59	39,33	1,93	65	43,33	8,04	50	33,33	1,80
Середній (С)	13	8,67	-9,43	24	16,00	-2,87	43	28,67	-8,80	64	42,67	-2,56	62	41,33	-9,95	84	56,00	-2,17
Всього	**152**	**100**		**148**	**100**		**152**	**100**		**148**	**100**		**152**	**100**		**148**	**100**	

Констатовано позитивні зміни у рівні розвитку сформованості правової компетентності адміністраторів ВШ в експериментальних (ЕГ) та контрольних (КГ) групах за всіма критеріями. Встановлено, що позитивний приріст на високому та підвищеному рівнях сформованості правової компетентності адміністраторів відбувся за рахунок зменшення кількості респондентів із середнім рівнем на формувально-креативному етапі педагогічного експерименту. Позитивна динаміка забезпечується впровадженням курсів і дисциплін «Методика навчання: адміністративне право», «Методика наукового дослідження в галузі екологічного права (природоресурсного, природоохоронного)», «Методологія системного адмістративного управління вищої школи», «Методологія експертного оцінювання релевантності дослідження освітніх систем», та практикуму з формування правової компетентності адміністраторів ЗВО в системі освіті впродовж життя на засадах сталості для галузей знань: 28 «Публічне управління та адміністрування», 07 «Менеджмент та адміністрування», 08 «Право» (адміністративне).

Під час релевантного етапу педагогічного експерименту встановлено, що розроблена модель професійного розвитку правової компетентності

адміністраторів вищої школи в післядипломній освіті є верифікованою за допомогою χ^2 – критерію К. Пірсона. Виявлено, що для $\alpha=0,05$ всі спостережувані значення критерію К. Пірсона перевищують критичне значення, то з надійністю $p=0,95$ можна стверджувати про підвищення у адміністраторів управлінців експериментальної групи рівня сформованості правової компетентності за всіма критеріями. У випадку збільшення рівня надійності до $\alpha=0,01$ отримано підтвердження висновків про підвищення рівня сформованості правової компетентності адміністраторів експериментальної групи за евристичним і конативним критеріями.

Результати здійсненого дослідження вказали на ефективність моделі розвитку правової компетентності у адміністраторів ВШ у системі післядипломної освіти.

ВИСНОВКИ

У дослідженні вирішено наукове завдання обґрунтування теоретико-методичних засад та експериментальної перевірки змодельованого змісту і організації розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті.

1. Здійснено теоретико-аксіологічний аналіз наукової літератури з проблем розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти. Стан розробки наукової проблеми розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломній освіті схарактеризовано за джерельним базисом генези й еволюції методології формування і розвитку превалюючих парадигм та поглядів щодо управління з метою досягнення ефективності функціонування цілей і завдань політики якості, освітньої політики, сталості впливу інституцій вищої школи післядипломної підготовки на стан і розвиток академічної потенціалу суспільства та модернізацію освітньо-наукових систем неперервної підготовки адміністраторів, керівників і службовців, зокрема, та професійних кадрів із правовими компетентностями закладів вищої освіти в цілому.

2. Обґрунтовано теоретичні і методичні засади розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти. Встановлено, що розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти сприяє забезпеченню якості управління ЗВО через актуалізацію професіоналізму особистості адміністраторів вищої школи з правовими компетентностями (за рівнем академічної культури особистості: освітньо-політичної, управлінської, правової і морально-етичної, вираженої у правовій компетентності зі здібностями системно-управлінської діяльності, самоменеджменту, самоосвіти та виховання як власних менеджерських якостей, так і у підлеглих, реалізація можливостей неперервності освіти з використання потенціалу активності співробітників) та професіоналізм адміністративно-управлінської діяльності ЗВО (за компонентами професіоналізму управлінської діяльності й самоменеджменту; за видами: інституційного адміністративного й мотиваційного, проектного,

процесного, рефлекторного, комунікаціями та конфліктами, якістю та безпекою на рівнях: діагностування стану і ситуації, просторово-географічного поширення, функціональності, управлінської ієрархії: управлінця, керівника, адміністратора – із підготовленістю здійснювати її шляхом адміністрування, застосовувати мотиваційні технології та адмінстимулювання для досягнення мети управління ЗВО з урахуванням зовнішніх викликів; професійна культура ділового спілкування, академічність стосунків координаційно-субординаційної взаємодії з підлеглими для гарантування доступності, якості та релевантності академічного простору).

3. Визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти. До критеріїв сформованості правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти віднесено: евристичний (актуалізація професіоналізму особистості адміністраторів ВШ з правовими компетентностями), конативний (професіоналізація становлення і розвитку «Я-адміністратор») та креативний (професіоналізм адміністративно-управлінської діяльності ЗВО). До рівнів сформованості правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти віднесено: високий (інноваційний рівень постпрофесійної активності професіонала консультанта, дорадника, наставника, методолога з підготовки та професійного розвитку послідовників нової генерації адміністративних працівників; просвітницька діяльність через засоби масової інформації, мережеві системи навчання, розроблення освітніх та наукових програм у взаємодії з вітчизняними та зарубіжними методологами; розроблення та координація вітчизняних та транскордонних наукових соціальних, теологічних і краєзнавчо-пізнавальних проектів; фундаменталізація методології розвитку наукових шкіл системного управління, управління якістю життям, управління сталістю та безпекою), підвищений (професійна адаптація з соціальними гарантіями для молодих працівників, адаптивна валентність випускника до професійних обов’язків та середовища праці й колективу; професійна майстерність креативного рівня досягнення завдань професійної діяльності; творчий потенціал громадянської, патріотичної, національно-ідентифікувальної, соціальної, життєзабезпечувальної праце охоронної і захисної та професійної активності позиціонування себе як професіонала; новаторські трансформації форм, механізмів, засобів і змісту професійної діяльності, модернізація традиційних методів та способів шляхом їх удосконалення) та середній (профорієнтація, професійна самоідентифікація, пошук та обрання майбутнього фаху та професії; професійна освіта фундаментальна та природничо-наукова і профорієнтаційно-прикладна та спеціальна для професійного становлення майбутнього фахівця у ЗВО; вступ до фаху (професії) інтегрована взаємодія ЗВО та працедавця у процесі практичної підготовки і стажування, після здобуття освіти, працевлаштування та його моніторингу згідно з вимогами).

4. Виявлено педагогічні умови розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти, до яких належать: створення науково-обґрунтованої структури, організація сприятливого академічного середовища для розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ та доступність системи післядипломної освіти (професійний розвиток адміністраторів вищої школи й усвідомлення можливостей їх професійного самовдосконалення в управлінській діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання ситуацій професійного розвитку; поглиблення практичної складової, активізації науково-дослідницької роботи та підвищення значимості самоосвіти).

5. Розроблено модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти та експериментально перевірено її ефективність. Модель розроблена за системою організаційно-функціональних контентів за визначеними педагогічними умовами, а саме *стратегічно-адміністративний* контент розпорядчого управління, який складається з мети (розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити модель розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті), завдань дослідження (теоретико-аксіологічний аналіз психолого-педагогічної літератури щодо аспектів розвитку правових компетентностей в адміністраторів вищої школи у післядипломній освіті; кластерний аналіз методології системного адміністративного управління в адміністраторів вищої школи в післядипломній освіті; розроблення, обґрунтування та верифікації змодельованого розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ у післядипломній освіті; причино-наслідковий аналіз експертного оцінювання моделі системи розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ), завдання неперервної освіти (забезпечення розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ) принципів (ефективності правового регулювання адмінуправління вищої школи, дидактичні та андрагогічні принципи професійної підготовки та розвитку правової компетентності; академічної доброчесності, інформаційно-комунікативної роботи, раціональної організації діяльності адміністратора, її планування, процесного, проектного управління, антикризового менеджменту, квалітологічності універсуму, суспільної сталості та біо-соціальної відповідальності), підходів (компетентністний, культурологічний, аксіологічний, акмеологічний, системний) та є опорним поняттям і результатом стратегічного адміністративного управління й засобом концептуалізації та програмування розвитку правової компетентності адміністраторів на основі встановлених пріоритетів як основи визначеної ресурсної бази ВШ. *Семантично-методологічний* контент передбачає функціональну навчально-пізнавальну діяльність щодо формування правової компетентності адміністраторів зі складовими: аксіологічно-стимулюючою (цілісна єдність кластерів професійних орієнтацій, що характеризується сприйняттям і перетворенням будь-якої професійної діяльності); моніторингово-діагностичною (постійне спостереження за освітньо-науковим

процесом для встановлення його релевантності й отримання інформації щодо невизначеності та невідповідності процесів управління якістю); академічно-виховною (освітньо-науковий процес розвитку академічної культури, заохочення та підтримки послідовників наукових шкіл та академічних традицій, інтелектуального та професійного розвитку правових компетентностей адміністратора; комплекс прав, обов'язків та відповідальності з погляду зору законодавства; професіоналізація та соціальна вимірність як процес суспільної адаптації та суспільного становлення); логістично-прогнозувальною (пояснення розвитку з усуненням невідповідностей, суперечностей, неточностей шляхом аналізу структури з доведенням форми адміністративної системи ВШ та обґрунтування перспективних станів й альтернатив їх досягнення у часовій залежності процесу прогнозування); ідентифікаційно-закріплювальною (сукупність організаційно-правових, політичних, соціально-економічних та природоохоронних інституційних процесів, що спрямовані на задоволення потреб громадян і суспільства, на основі інформатизації розвитку використання систем, мереж, нормативно-правових баз даних та інформаційно-телекомунікативних технологій); діагностико-коригуючою (адміністративно-управлінський вплив на компенсацію часткових невідповідностей з метою поліпшення згідно з технічними регламентами (ISO 9004) метрики перевірки параметрів управління, що характеризується досягненням релевантності стану об’єкта управління, меті або рівнем наближення до неї, пов’язана з технологічними управлінськими процесами та способами їх вирішення – стабілізацією динамічної рівноваги складових системи, її втрати та досягнення гомеостазу). *Змістовно-методологічний* контент забезпечується засобами (3D-демонстраційні на рівнях прогнозування та моделювання, технічні, лабораторно-інструментальні, науково-методичні та нормативно-регулятивні), методами (за видами діяльності: науково-навчально-пізнавальної, дослідницької, науково-метричної, науково-пошукової, прогностичної, конструктивної, футуристично-моделюючої, інноваційно-креативної розвиваючої), формами (за організацією навчальної та науково-пізнавальної діяльності, місцем дислокації та прив’язки, дидактичною метою). *Організаційно-розпорядчий* адмінконтент – управління алгоритмом професійного розвитку за видами ((базова підготовка, професійна, спеціальна, професійна адаптація, самовдосконалення, післядипломна неперервна (курсова, підвищення кваліфікації, перекваліфікація, стажування)) і на етапах (фундаментально-професійний, загальноправовий, фахово-спеціальний, регіонально-субсидіарний, виробничо-стажувальний, адаптивно-виробничо-технологічний, концептуально-стратегічний неперервного самовдосконалення та реалізації адміністративно-правового захисту). Заключним етапом ефективної реалізації моделі є *діяльнісно-творчий та релевантний* контенти, що діагностуються у критеріях, показниках і рівнях Результатом є сформованість правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломній освіті. Експериментальна перевірка створеної моделі професійного розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в

системі післядипломної освіти довела її ефективність, що було підтверджено в таких результатах формувального експерименту (на евристичному рівні в середньому на 7 %, на конативному – на 5 % і на креативному – 3 %), а також засвідчила дієвість виявлених педагогічних умов (створення науково-обґрунтованої структури, організація сприятливого академічного середовища для розвитку правової компетентності адміністраторів ВШ та доступність системи післядипломної освіти).

Перспективи дослідження вбачаємо у подальших розвідках щодо проблем якості формування та розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи, варіативного компонента відповідних освітньо-професійних програм у післядипломній освіті тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Рідей Н. М., Панченко Л. М., Шолудяк А. А., Богуцький Ю. П. Міжнародні системоутворюючі процеси транскордонної інтеграції освіти впродовж життя на засадах сталого розвитку. Мультимодусні засади післядипломної освіти для сталого розвитку: монографія / відп. ред. Н. М. Рідей, В. П. Сергієнко. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. С. 57–128. ISBN 978-966-931-155-9.

2. Богуцький Ю. П., Кацеро О. К., Рідей Н. М. Методологія системного управління та аналітичного оцінювання його релевантності. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку: монографія / відп. ред. Н. М. Рідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 9–48. ISBN 978-966-931-205-1.

3. Богуцький Ю. П., Кацеро О. К., Рідей Н. М. Методологія експертно-аналітичної оцінки результатів наукових досліджень. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку: монографія / відп. ред. Н.М. Рідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 68–92. ISBN 978-966-931-205-1.

4. Богуцький Ю. П., Шолудяк А. А., Рідей Н. М. Аксіологічно-порівняльний аналіз функцій управління керівництва ЗВО. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку: монографія / відп. ред. Н.М. Рідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 334–371. ISBN 978-966-931-205-1.

5. Богуцький Ю. П., Рідей Н. М., Шолудяк А. А. Роль керівників у моніторингу якості управління ЗВО: стан та розвиток освітніх систем. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку: монографія / відп. ред. Н.М. Рідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 371–393. ISBN 978-966-931-205-1.

6. Богуцький Ю. П. Розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти. Стратегія післядипломної освіти для сталого розвитку: монографія / відп. ред. Н.М. Рідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. С. 9–19.

7. Bogutskyi Yur., Katsero O. The perspective of pedagogical innovation. Pedagogical and psychological sciences: development prospects in countries of Europe at the beginning of the third millennium: Collective monograph. Volume 1. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2018. P. 26–45. (*Зарубіжне фахове видання Польщі та Латвії*) ISBN 978-9934-571-62-6.

Статті у наукових фахових виданнях України

8. Рідей Н. М., Богуцький Ю. П., Шолудяк Н. М. Сучасний стан дослідження у сфері управління освітою: аналіз керівництва ВНЗ. *Нова педагогічна думка*, 2015. № 3. С. 22–30.

9. Рідей Н. М., Богуцький Ю. П., Шолудяк Н. М. Аналіз функцій управління в системі вищої освіти: аксіологічний і порівняльний аспекти. *Нова педагогічна думка*, 2015. №4. С. 13–23.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

10. Богуцький Ю. П. До питання тлумачення систем та організації їх управління. *Педагогічні науки,* 2019. Випуск LXXXVI. С. 222–227. DOI: 10.32999/ksu2413-1865 (*Фахове видання України, що включено до наукометричної бази даних Index Copernicus International*) ISSN (Print) 2413-1865; ISSN (Online) 2663-2772.

11. Nagorniuk O., Ridei N., Bogutskyi Yur. System principles of implementation the effective social and environmental monitoring in Ukraine. Edukacja – Technika – Informatyka. Kwartalnik Naukowy Rzeszow. 2016. Nr 1(15). P. 147–151. DOI: 10.15584/eti (*Зарубіжне видання Польщі, що внесено до міжнародної науко метричної бази Index Copernicus* ICV 2017: 93.45) ISSN 2080-9069.

12. Ridei N., Bogutskyi Yur., Sholudiak A. State and perspectives of development of the european space of education and science: syisia of scientific knowledge for a period of life. *Edukacja – technika – informatyka*. Rzeszow. 2018. Nr 4(26). P. 424–435. DOI: 10.15584/eti (*Зарубіжне видання Польщі, що внесено до міжнародної науко метричної бази Index Copernicus*) ISSN 2080-9069.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

13. Рідей Н. М., Богуцький Ю. П., Шолудяк Н. М. До питання управління якістю освіти: засоби технічного регулювання. *Вісник Інституту розвитку дитини*: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Дитинство.Освіта.Соціум». (Київ, 19 березня 2015). Київ, 2015. Вип.6. С. 517–520.

14. Рідей Н. М., Барановська В. Є., Шолудяк А. А., Богуцький Ю. П. Аналіз керування ВНЗ у сфері управління освітою. *Сучасна післядипломна освіта: традиції та інновації*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 листопада 2015). Київ, 2015. С. 42–44.

15. Рідей Н. М., Шолудяк А. А., Богуцький Ю. П. Стан та перспективи розбудови європейського простору освіти і науки: система наукового пізнання впродовж життя. *Освіта впродовж життя: соціальні запити, сучасні виклики та пріоритети в реалізації*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, 22 березня 2018). Київ, 2018. С. 57–66.

16. Богуцький Ю. П., Рідей Н. М. Науковий потенціал у системі післядипломної освіти для сталого розвитку. *Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії*: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 7–8 вересня 2018). Харків, 2018. С. 24-28.

17. Богуцький Ю. П. Аналіз ролі керівництва в сфері управління ЗВО. *Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії :* Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19–20 жовтня 2018) Одеса, 2018. Ч. 1. С. 20–25.

18. Богуцький Ю. П. Інтегративна функція керівництва в управлінні системами вищої і післядипломної освіти. *Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування:* збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 26–27 жовтня 2018). Львів, 2018. Ч. 1. С. 146–149.

19. Bogutskyi Yu. P. Functions and mechanism of management of system HE. International *Science and Technology of the Present Time: Priority Development Directions of Ukraine and Poland*: Multidisciplinary Conference (Wolomin, Republic of Poland, 19–20 October 2018). Wolomin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. V. 6. P. 8–11 (*Зарубіжне видання Польщі*) ISBN 978-9934-571-5-8.

20. Bogutskyi Yu. P. Administrative aspects of the management of educational systems of protection. *Modern educational space: the transformation of national models in terms of integration*: Conference Proceedings (Leipzig, October 26, 2018). Leipzig: Baltija Publishing. P.173–177. (*Зарубіжне видання Німеччини*) ISBN 978-9934-571-56-5.

21. Bogutskyi Yur., Katsero O., Ridei N. Methodological interpretation systems and management you. *Current directions of scientific research*: Collection of scientific articles. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2018. P. 196–199. (*Зарубіжне колективне видання наукових доповідей, Німеччина*) ISBN 978-3-9819288-8-2.

22. Богуцький Ю. П. Методологія системного управління та аналітичного оцінювання його релевантності. *VinSmartEco*: збірник матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції (Вінниця, 16–18 травня 2019). Вінниця, 2019. 436 с.

23. Bogutskyi Yur., Katsero O., Ridei N. To the question of educational system management. *Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities*: Conference proceedings II International scientific conference (Kaunas, February 22th, 2019). Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishang», P. 539–542 (*Зарубіжне видання Литви*) ISBN 978-9934-571-79-4.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

24. Ісаєнко В. М., Рідей Н. М., Навроцька Д. В., Богуцький Ю.П., Уліщенко А. Б. Синергетична педагогіка: навч.-метод. посіб. видання 2-ге, доповнене, перероблене. Київ: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 416 с.

АНОТАЦІЇ

Богуцький Ю. П. Розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2019.

У дисертації вперше розроблено та експериментально перевірено ефективність моделі розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти, в якій функціонально взаємодіють стратегічно-адміністративні контент розпорядчого управління, семантично-методологічний та змістово-методичний контенти, організаційно-розпорядчий адмінконтент, діяльнісно-творчий та релевантний контенти.

Виявлено педагогічні умови розвитку правової компетентності у адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіти, до яких належать: професійний розвиток адміністраторів вищої школи і розуміння можливостей їх професійної самореалізації в управлінській діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання ситуацій професійного розвитку; поглиблення практичної складової, активізації науково-дослідницької роботи та підвищення значущості самоосвіти.

Удосконалено зміст, форми та методи розвитку правової компетентності адміністраторів вищої школи в системі післядипломної освіті.

Ключові слова: розвиток, правова компетентність, адміністратори вищої школи, система післядипломної освіти.

Yur. Bogutsky Development of legal competence of higher education administrators in the postgraduate education system. – Published as a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of the candidate of pedagogical sciences on speciality 13.00.04 - theory and methodology of professional education. - National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2019.

The dissertation first revealed, theoretically substantiated and experimentally verified the effectiveness of the model and pedagogical conditions for the development of legal competence of HS administrators in postgraduate education (professional development of administrators and understanding of possibilities of professional self-realization in management activity; the combination of traditional teaching methods with innovative ones aimed at modeling professional development situations; deepening of practical component, intensification of research work and increase of importance of self-education).

A model of professional development of legal competence of higher education administrators in postgraduate education has been developed, in which the strategic-administrative content of administrative management, semantic-methodological, substantive-methodological content, organizational-administrative content, activity-creative and relevant content are functionally interacting.

Basic concepts that are included in the scientific thesaurus of the development of legal competence of HS administrators were specified; the content of the concepts «development of legal competence of higher education administrators in postgraduate education», «professionalization of higher education administrators», «professionalism of the high school administrator», «administrative position», «the administrative elite», «professionalism of management activity», «management system», «organizational management structure», «organizational management architectonics», «administrative management of higher education», «administrative impact» and «administrative coercion»; criteria (reproductive, heuristic and creative), indicators and levels (average, medium and high) of the development and well-formed legal competence of high school administrators in postgraduate education.

The content, forms and methods of development of the legal competence of HS administrators in postgraduate education have been improved.

Key words: development of legal competence, administrators, higher education, system, model, postgraduate education.